

[Transcript] Vinohradská 12 / Jídlo budoucnosti? Jak fungují hmyzí farmy v Česku

Tady je Matěj Skalický a tohle je Vinohradská 12.

Tři farmáře a sedům zpracovatelů zatím získalo licenci nachové hmy zupropotavenářské účaly.

Od roku 2020 považují hmy záhospodářské zvíře i české normy.

Na celém světě hmy skonzumují asi dvě miliardy lidí.

Uly na rozstajícím počtu obyvatel planety označují některý hmy z zápotravinou budoucnosti.

O druhou stranu si nemyslím, že se zvrhneme s pepřoknedlo zelo na cočko knedlo zelo.

Pštyři krídla, šest nohou a oči nepočítám.

Chloupky, ostny, drábky, tělíčko, hlava.

Namnít, opec, usmažit, jedli jste už někdy hmyz?

Jak se chová, jak se připravuje a o jak velký jde v Česku biznis?

To ochutnal, zjistil a poví můj kolega, reporter Lubomír Smatanat.

Dnes je čtvrtek 13. července.

Dobrý den.

Přicházíš teda s neuvěřitelným tématem.

Hmyz jako potravina budoucnosti, jak tě napadlo se o tohle zajímat?

Tak říkat tomu neuvěřitelné témat můžedom člověk, který nepočítá hmyz.

Hmyz ještě neuchutnal, ano.

Je to škoda, protože on teda vlastně skoro žádnou chuť nemá,

ale tím, že se ochutí, tak se z ní stává celkem lahutka.

Já jsem nedávno byl na nějakém food festivalu,

a ochutnal jsem zase pod louhé době larvy potěmníků z nějakou zeleninou.

Standardní stravale spíšně zaujalo, jak kolem chodil lidi

a dívali se na mě jak na blázná, když jsem dával svým přátelům ochutnat,

tak ode mě odstupovali a dívali se na mě jako na Charlotteána.

Takže jsem se vlastně uvědomil, že ten hmyz má ještě k takovému běždemu konzumování docela daleko,

a že ty předstudky mezi lidmi jsou rozvelké.

Takže to byl hlavní důvod,

proč jsem začal zještěvat, jak to s tím hmyzem neská je,

s toho prodejností, s produkcí a tak dále.

V Česku se chová hmyz, proto aby pak byl prodávan jako potravinaž.

Ty si i natáčil na některých hmyzích farmách, dá se tomu tak říct?

Samozřejmě, licenci mají 3 farmáři.

Říkeme im farmáři, protože podle zákona je hmyz hospodářské zvíře

a má svojí jateční velikost, 7-2 cm.

Ale je to jateční velikost.

Jí spadá dosti nekategori, jako třeba dobytek, jo?

Jo, jako kráva, dejme tomu.

Je ustájený ve stály.

Je to trochu vtípné, ale ta terminologii odvozena od té zemědělské,

má to svojí logiku, když je to hospodářské zvíře

a spadá to pod ministerstvo zemědělství.

A ty farmy jsou velmi prosté.

Svabulou svakat je dá.

To je v podstatě vždy nějaká klimatizovaná místnost,
takhle byli udřeni teploty a kvůli dostatku kyslíku.
A jsou tam v regálech naskladané přepravky plastové.
Nace bou do nějaké výšky dostáhně člověk, aby to mohli krmit.
To tady nemají, nemají tady piál.
To jsou už báby.
Ne, to taky nějaké člověce.
Nejí tam cítit, žádný zápach pouze vůně pšeničného nebo nějakého obilného šrotu,
což je základ potravy, pak nějaká zeleněna bramborej mrkev.
To se smíchá dohromady a v tom ží jak larvy tak brouci,
protože tady je hlavně důležité,
že mys prochází tak zvanou dokonalou proměnou.
To znamená, že máte tady čtyři stády a na tom je ten systém založený.
A jinak je to prosté, přepravky máte v nich.
Rodeče, pak vyných máte larvy a vyných máte kukly.
A to celé zabere strašně málo místa,
když to srovnáte třeba s místem, které by zabrali krávy nebo prasata,
tak je to výrazně ekonomičtější,
že hmota nabide na tom malém prostoru mnohem víc,
než kdyby tam bylo nějaké velké hospodářské zvíře.
No učité, ono je vlastně fajn,
že co se týče úspodní místa,
že můžeš mít prasečák duma ve schříní v podstatě.
Přesně tak, ještě na cebou.
Ještě na cebou v několika řadách.
Ale řekni, ty si tady mluvil o několika na těch stádích vývoje,
byl si na těch farmách,
tři farmáři tedy v Česku mají licenci na chov, hmizu,
co všechno za druhý, to hmizu si tam viděl a zdá,
jako můžeš ochutnat úplně všechno tady čtyři stády.
Ne, stády um dospělce odmítá míst,
protože ty nožičky a křidelka škrábou.
Ale prodává se to.
No, sarenče je jedno z nich,
sarenče z těch hové, které se může chovat.
U těch sarenčat tak tam je potřeba dát
příč nožičky a křidelka,
protože přece nám ty nožičky mají háčky.
To nechudná dokonce ani profesorce
Lence Kouřimské s České zemělské unmerzity,
které já se tím zabývá.
Já mám trochu radšit ty larvy potemníka,
i když ani ty cvrčce mi nevadí.
Jnak se může chovat potemník stájový,

potemník moučný, to je ten klasický moučný červ
a tím čtvrtím druhem, to je cvrček domácí.
To je taková ta klasika.
A všechna stáda a sejst samozřejmě dají,
ale to nikdo nedělá, protože to není chudné.
Hlavním artiklem jsou larvy potemníka moučného.
To je řekl bych 95% produkce
a v České republice dokáží měsíčně těch chovatelé
produkovat odhadem nějakých třeba 7-8 tun larv potemníka moučného.
A ten řetězec Lubomíne funguje tedy,
jak tak jsou nějaké farmy, to je to chovatelství,
pak nějaký zpracovatelský průmysl.
Jsou tam i jatka na těch farmách,
když to jako přeženu a zůstanu té terminologie.
Ta terminologie je matěj správná.
Larvy potemníka se prodávají živé těm zpracovatelům,
čili jatka nejsou přímo na farmě.
To si musí usmrtit každý výrobce sám
a to usmrčení je buď mrazem nebo horkou vodou.
Většina se přiklání k té horké vodě,
protože to je ekonomičtější,
pak stačí toho potemníka vysušit,
když ho zamrazíte, tak těch fázi je víc.
A vypadá to opravdu primitivně.
Prepravky z larvou potemníka,
dáš zpracovateli, on je usmrtí vodou,
pak je vysuší,
a buď z nich tedy mle mouku,
která se potom používá
pro výrobu nějakých crackerů,
sušenek a podobně.
A nebo to potemníka zpracovává
tu vysušenou larvou,
přímo do nějaké potraveny,
to znamená rozemle,
do nějakých zeleninových směsí,
a nebo ochutí a potom prodává
v pitlících, takovou typickou,
sušenou, smaženou larvou,
kterou ty vidíš a která tě možná je nepříjemná.
Nevím, jak komu.
Proč jenom čtyři druhem?
To je nějaké specifiku České republiky,
že jenom tě potemníci,

ty cvrčci tady?

Ne, to vychází z legislativy Evropské unie, které my se přispůsobujeme.

Teď je požádáno

při Evropské unii

nový druh, měla by se

registrovat, nebo čeká se na registraci

mouchy bráněnky,

což je moucha dostaková unikátní,

ty její larvy dokážou

z násobit svoji hmotnost

až 5 tisíckrát.

Z toho důvodu

když se posuzuje

ten hmyst, tak se posuzuje,

jak rychle dokáže nabít hmotnost,

jak rychle dokáže se zvětšit,

aby mělo smysl ho efektivně chovat.

Moucha bráněnka je další na řadě,

kteřá by se mohla registrovat,

jinak kteřá u nás jsou registravané čeře druhy.

Protože celkově na světě

je několik milionů druhů hmizů,

ne všechno je určen.

A ještě se tu ší,

že možná milion druhů hmizů

není pobosáno,

ale z toho teda

je vypracován seznam

druhů hmizů, které jsou jedlé.

A plenka Kouřimská

z České-Změlské umrzety

uvádí, že asi 2.100 druhů

se může

konzumovat, které se dají

konzumovat a dají se chovat.

A my vlastně tady zatě máme

zlomek.

To je stále ještě strašně málo

proti těm světovým možnostem.

A biznis je to v Česku, který

jaký 3 farmy,

to nezní jako nevelký počet?

No, biznis začíná.

3 farmy je samozřejmě
málo, 7 zpracovatelů
jsou to jednotky, tun
a ty oběmy
jsou za tím prostě jenom
milionech korun. Ono postavci
takovou farmu vyžaduje nějaké
investice, zase vzádu
takovou farmu.
Ty farmáři
se, kterými jsem mluvil, tak se na to půjčili
původně chtěli od bank, banky nepůjčili
čili se se hnali investory.
V jednom případě banka zjistila,
že se to vyplácí, takže na koniec
ten chovatel získal
uvěr u banky.
Jediný, kdo opravdu
jako zatím je
výdělečný a pro kogo to je
solidní biznis je Ivan Papoušek,
což je se cera spoluku
a chovatelu hmizu,
který už tohle dělá
20 let a 7 let,
dělá tu gastronomy.
My nikomu nenutíme,
aby ten hmiz se stál
jeho základní potřebného toho.
Takhle jí průkopník celého hmizího
biznesu v Česku?
Paklízej se najde z potřebitel,
který má z různých zájemů
chuť a zájem ten chmiz
konzumovat, tak pak my máme
pro něho tu dletu nabídku.
Základní výdělečný
a snaží se mu předspůsobovat
a tě ještě
zkrátka v tom biznesu
teprve začínají rozlišují se
a teprve začínají vydělávat
ještě stále nejsou asi v těch
správných černých číslech.

Když si říkal,
že to není úplně levná záležitost
si nějakou tu farmu vytvořit
doma
v obiváku, třeba.
To tě víde na pár korunale
ty potřebaš, aby se byl efektivní
velké množství.
Pár metrů štvorečnic
to je celkem nuda
a neská jsou i farmy, které si můžeš
koupit na klíč.
V Evropské unie respektive
Volensku, Belgi, kde to má větší tradici
tak si můžeš koupit přímo
celý technologický proces
ale stojí to třeba 20 milionů eur
čili po to musíš sehnat
odbyt na to obrovské množství
na to nejsou připravené
celé ta infrastruktura.
Já jsem se chtěl, ale dostat kine věci,
stojí taky něco, já nevím, license
musíš si platit
hygienu veterinární správu, musí tam
být nějaká kontrola.
No tak samozřejmě, celé to je pod kontrolu
Ministerstva Zemělství, to znamená,
že v podstatní veterinální správou
oznámí, jaký druh chovu,
kde ten chov se nachází.
Jana Hornáčko vás odboru veterinární hygieny
a ochrany veřejného zdraví.
To je za to zodpovědný, jaký druh chmizu
a zhruba produkci.
Za to teď neplatíš, teď patíš
klasické daně, teď patíš
registraci na
živnostenském mřadu, to jsou takové
běžné věci. To ostatní je
povinnó státu kontrolovat, aby
ten chmiz byl ustájený
v solidních podmínkách.
Potom se kontroluje, samozřejmě,

jakým způsobem jsou krmeni, ten substrát.
Ten chmiz, že je na substrátu
a ten substrát, ale nemůže obsahovat
aby ho střevala byla také soulidním.
To znamená, ona se může používat
druhou, třetí jako sní, zeleněná,
ale nesmí být plesňivá.
To jsou takové teď klasické atributy,
ale to už žádného zvířete.
To je úplně standard a tohleto
veterináři kontrolují.
Tam je přesně definováno, coho tady
ty substráty mohou obsahovat.
Je to dokonce v legislativě.
Spará to zkrátka pod veterinu, protože to je zvíře.
Ještě mě napará jeden rozměr.
Zatíž začal jsem tenhle rozhovor
takovým krátkým souvětím,
že by mohl být hmyz
potravinou budoucnosti.
Zmiňuje se velmi často
ekologická stopa, emisní stopa, potravin,
jak to je s hmyzem,
jak ten je šetrný k planetě.
Já začnu tím,
že když potřebuješ vykrmit
hmyz, aby se to stále 1 kg,
tak tě stačí
2 kg
potravy.
Když potřebuješ vykrmit
2 kg, tak na kg potřebuješ
více než 2 kg. Když je to
případě prasat, potřebuješ 5 kg
u krav, potřebuješ
10 kg. To musí říkat
biologická konverze
a to je takový ten základní parametr,
který souvisí s tou
ekologickou uhlíkovou stopou.
Ze všech studií vyznívá,
že ta uhlíková stopa je výrazně menší,
než u těch velkých hospodářských zvířat.
Také hmyz

žádný metan
neprodukuje skleníkové pliny
a že z toho tohle dneska
se věci příkládnit k tomu, že je to výhodné
ušerom protože
populace země stoupá
a bude jít třeba nějak na sítě
ta zdřejmě tezdroje nejsou nekonečné
a mimochodem to je docela zajímavý údaj
kolem 2 miliard lidí na naší planetě
nějakým způsobem
pojí dá hmyz ať už tedy
ve velké míře nebo v malé míře
ale je to celkem 4. populace
a tohle je docela dost
No asi asi skoro každý o milem
tam spolutne nějaký hmyz
ale se to říká, že početí počet grám uročně
Závodnice na kole běžně
polikají hmyz
ale to jsou tak zanedbatelné
kousky, že se to asi
do těch statistik nevejde
Co když je někdo alergický
můžeš být nabrouka alergický
Určitě uvádí se
že jelikož hmyz patří
mezi členovce a mezi třeba členovce patří
a koriše jsou klasickým
takovým alergenem
takže nepochybně bude existovat
skupina lidí, kterým nemusí
dělat brouci dobře
ale výskumi těchto vecí
jsou stále v začácích
žádnou solidní studie
jsem během, který toho výskumu nenašel
Já jsem vzlyšel právě potravinářku
Petruš Kvorovou ve vysílání
českého rozlasu, která říkala, že
v krovkách hmyzu je chytin
na který můžou být lidé alergičtí
takže pro lidi trpící alergií na koriše
není hmyz

úplně dobrý
může u nich také vyvolat alergickou reakci
by teda hmy zatím není v seznamu alergenů
tak si tak říkám, jestli by
třeba legislativa na to neměla i myslet, víš
že když si potom kupuješ třeba moučku
z brouku, kteří mají krovky
tak jestli by tam neměl být napsaný alergen
mám tady
pytlík
mám tady teda do sýtlíku ze sušeným hmyzem
ale to je s česnekem
larvopotemníka
tak chytin, ano
a je tu napsáno u osob alergických
namorské plody, korišce a prachové rostoče
může vyvolat alergickou reakci
a také může obsahovat stopy lepku
tak vidíš
tak už se to tam uvádí
ten lepek asi
z pšenice
a s tím, čím jsou ta zvířata
krmeno
je to tu napsáno, ale nenašel jsem studie
která by to podvrzovala
to je pouze moje chyba
že jsem třeba nepatřil
a jsou s tím spojena i nějaká další rizika
já nemím eště jedna věc
mě napadá, říkal si čtyři druhy
teď se řeší tam mouchapát a tak
těch druhů jsou miliony
nemůž a pojídat můžeš
kolik 2100
uvádí to lenkako, řemská
že 2200 je vy užitečných potravinářství
jestli nemůžeš
třeba i nějaké, jako invazivní druhy
o milem zatáhnout do České republiky
teda na rozčirování potravy
ale potom se tady přemnoží
uniknou s těch farem
to je samozřejmě možné

tak zapravé potěmníci neletají
tudle to schopnost stratili
cvrci letají
ale jistě, vždycky můžeš
dovest z ciziny
jak život češtne tak rostlené druhy
které se potom na tom cizim území přemnoží
ale u těchto případu
jsem nenašel
žánu zmínku o tom
kdyby to byl problém
také oni se musí chovat
v prostředí, kterém vyhovuje potřebu
nějaké teplo, nějakou potravu
je to dobrý argument
ale nenašel jsem někde žádné obavy
které bys to vyplývali v žádném
v žádném materialu, který jsem pročítal
ani mi to neřekli žádní experti, kteří se tím zabývají
Vraťme se k těm reakcím
které si zaznamenal
od lidí, kteří se od tebe
otáčeli zády, co to jíš
jak Čechům vysvětlit
ty se se o tom učitě bavil s tím lidmi, co
farmáří, jak Čechům vysvětlit, že i
hmy z může být potravina
Je to obtížné, nejenom tedy
z toho důvodu, že lidé mají předsudky
vůči hmy zu samotnému
mají ho spojené z nějakou ošklivostí
a z nějakou třeba
z nějakými odpady a z takou jako
nechutností
tak si myslím, že to mají lidé spojeno
s tím, že hmy spovažují za
jako dnější úroveň civilizace
že hmy se jí někde v Africe, proč bychom
my v Evropě měl jí z hmy
a potom důležitá věc
on ten hmy z vlastně nemá žádnou chud
až na výmky třeba
mravenci obsahují kyselu mravenčí
tak ti jsou takové lehci do

kysela z čokoládu, to pří je
velice vhodné, ale sami
osoby chud nemají, musíš neustále
něčím ochucovat a to
třeba vadí i kuchazům
ochudnal jsem lecí z nějakých cvrčky
ale že bych se potom utlou, kto
to mi třeba říkal Tomáš Pop
což je manažer české
kucharské reprezentace a také kuchaz
když se chtějí jít s jenom bílkoviny
tak je třeba lepší možná jít z šneky
ty mají hodně bílkoviny, to jsou je chutný než brouky
a lidem samozřejmě vadí celkový pohled
na ten hmyc, je to nezvyk
ale malé kdo jsou vydoumují, že brouci se používají
už 30 let, možná i díl, že okošely
na je červené barvého z brouku
jako v kolem toho strašný halo
ale při tomto většina těch lidí, který z toho bojí, tak to dávno jí
Česká republiká a vůbec Evropa
je velmi konzervativní ve všem
a češko se to prosazují
věci, které jsou v jiných zemích
v Ázi, v Afrique
nebo Vyžný Americe běžné po 10 letí
možná po 1000 letí
Ani jak to nezlechčují, ani
dezinformaci, dezinformační scéna
narazil jsem třeba na milné
správi o tom, že Evropská unie narizuje
do potraviny přidávat hmy
a si společně vyvrátit
To je hlou poslušenou kulitomu
že Výrobato hmyzuje drží
kilogram mouky
potřeboješ
dva kilogramy potemníku
když už jste nemuté potemníkové mouky
a to tě potom víde
na nějakých
50 korun
za kilogram mouky, což je jako
hodně drhá záležitost

čili to by se nevyplácelo
Tě potěmnice jsou nebo vůbec ten hmyce
když je drhá z toho důvodu
že ta výroba není hodně automatizovaná
je tam hodně ruční práce
potom se pracuje v malých objemích
a také je to novinka
a každá novinka je drhá
když si skupoval, když si dávno mobilní telefon
první, tak byl strašně drhý
neskoupíš za pár kaček
nebo elektromobili
tak je to dosti podobné
takže nové věci jsou draší
a chvilku trvá než jejichce na poklesné
a to se myslím, že další důvod
když si skupoval, když si důvod mýš za
130 korun
je to 20 gramů
to zlastně
za tu cennosti koupíš kilo
vepřového
protože si skupoval 20 gramů hmizu
čili je to stále ještě taková
věc pro fančmakeri různé
dobro druhy
stále s tomu ještě říká třeba
extrémní gastronomie
přesto, že já si myslím, že
pojídát potěmníka asi na tomu
já na se neodvažuje
cokoliv říct, ale odborníci
tvrdí, že to je na dlouhá léta
a
že to vždycky zůstane
spíš jako alternativa
to je sami výrobci říkají mi
nikomu nic nevnucujeme
ani Evropská unia nikomu nic nevnucujeme
ale je to skrátka nějaký druh
protejnu, který jemhodný
dá se snadno chovat
tak proč bychom ne nabídli alternativu
lidem, kteří potom touží

kterí se tom nějakým způsobem zhlédnou
tak moc děkuju, že
z to uhotnal za mně
a že jsme si o to mohli popovídat
jak říká Lenka Kouřimská
někdy z toho asi svaryčko knedlo
zelo nebuné
tohle už je všechno z Vinohradské 12
z pravodejského podkáztu Českého rozhlasu
dnes s lubem
smatanoumým kolegou z domácí redakce
s kvělým reportérem
se zakouzl do tématu
které určitě mnohým z vás nebylo úplně blízké
mě taky ne
ale spoustavěcí mě překvapila tak
třeba i vás
k chmizu už se tento týden vracet nebudeme máme
nachistaná jiná témata jiné epizody
nezapomeňte si je pustit na obvyklých
adresách je to i rozhlas
cz aplikace můj rozhlas
nebo jakákoliv jiná podkázto
aplikace všude tam jsme
všude tam nás můžete odebírat
na slyšenou zítra
díky